

פרק עשרים ואחד

אנשי אלכסנדריה לא הקימו בבתי הכנסיות פסילים לכבוד
טיבריוס ואבגוסטוס, אף כי עלו על קאיוס במעלותיהם הטובות
לאין עורר.

- 140 ואפשר שיאמרו עכשו מה שלא היו אומרים לפנים, — (שכן
הם רגילים להעריך את הצלחת השליטים יותר מאשר את השליטים
עצמם) — שהקיסרים עולים על התלמיים ברום מעלתם ובטוב מזלם,
141 ולכן ראויים הם גם לכבוד מרובה. הוי, חדלי אשים, ונבערים מדעת! —
אם לא אוכרח להשתמש בגדופים גסים מאלה — מדוע לא נתתם כבוד
כזה לטיבריוס שקדם לקאיוס, והוא הסב לקאיוס את המלוכה? הלא
הוא אחז בידו עשרים ושלוש שנים את רסן השלטון בים וביבשה, ולא
השאיר לא בארץ יון ולא בארצות הלועזים כל חומר דלקה טמיר
ונעלם העלול לפחת אש המלחמה, אלא עד סוף ימיו פעל לטובת
השלום והשפיע לאנשים את מנוחת השלום בנפש נדיבה וביד רחבה!
142 שמא לא היה גדל-היחש? הלא הוא היה ממשפחה מיוחסת מאד גם
מצד אביו וגם מצד אמו. שמא לא קבל חנוך הגון? הלא בכל בני
דורו לא היה חכם ונבון ממנו. שמא לא זכה לזקנה? הן מכל המלכים
והקיסרים לא הגיע איש לשיבה כמוהו. אמנם בהיותו עוד צעיר
לימים נקרא בשם „זקן“, כי בינתו העמוקה עוררה (בלב האנשים)
רגש הכבוד. ואתם זולתם בכבודו והזנחתם אותו על אף גדלו
143 ורוממותו. יתר על כן, כלום (נתנו כבוד כזה) לאיש אשר התנשא על
הטבע האנושי בכל מיני מעלות והיה ראשון שנקרא בשם סבסטוס
(אבגוסטוס) על גודל שלטונו ורוממות רוחו? הלא שם זה לא בא לו
בירושה מבני הדורות הקודמים, אלא הוא עצמו הניח את היסוד להוד
מעלת „סבסטוס“ גם לו וגם לדורות הבאים. הוא קם לפקח על עניני
המדינה כאשר לא פלל איש, וכפודה ומציל הופיע בעת מבוכה
144 וערובייה. אז התקוממו האיים לארצות היבשה, וארצות היבשה
התקוממו לאיים לערוך קרב על משפט הבכורה בממלכה, ובראשם

עמדו הנכבדים שבין שרי רומי כמנהיגים ומצביאים. שוב התעוררו למלחמה בשל השלטון חלקי הישוב הגדולים, אסיה נגד אירופה ואירופה נגד אסיה, ועמי אירופה ואסיה באו מקצות העולם וערכו קרבות קשים זה עם זה בכל הארץ ובים, קרבות רגלים [וקרבות חיילי הים]. וכמעט נשמד כל זרע אדם עקב הרצח שרצחו איש את רעהו, ולא נשאר להם זכר על פני האדמה, לולא איש שליט אחד (שעמד בפרץ), הוא סבסטוס (אבגוסטוס), ואותו ראוי לכנות בשם פודה ומציל. הוא הקיסר שהקים לדממה את הסערות שפרצו מעברים 145 ורפא את מחלות הכלל הן של היונים והן של הלועזים. המחלות הללו יצאו מארצות הדרום והמזרח והתפשטו עד מהרה במערב וצפון, וגם את ארצות הבינים והימים מצאה תלאה רבה. הוא האיש אשר נתק, 146 ולא רק התיר, את הכבלים בהם היו כבולות וכפותות כל ארצות הישוב; הוא האיש אשר השבית הן את המלחמות הגלויות והן את הנסתרות מחמת השודדים האורבים לנפש אנשים; הוא האיש אשר פינה את הים מספינות השודדים וכסה אותו אניות־מטען. הוא האיש 147 שהוציא את כל המדינות (מעבדות) לחרות, השליט סדר תחת אי־סדרים. הוא הפך את כל השבטים הפראים כפריצי חיות לבעלי תרבות, החיים חיי חברה. הוא הוסיף מדינות יוניות על מדינות יון, בהפיצו את ההשכלה היונית בחלקים הנכבדים של ארץ הלועזים; הוא שר השלום; הוא הנותן לכל איש את מנת חלקו; הוא שהשפיע לקהל ועדה תענוגים עד לאין קץ; הוא האיש אשר לא הסתיר מעיני האנשים שמץ דבר מן הטוב והנאה במשך כל ימי חייו.

פרק עשרים ושנים

תאור המקדש המפואר שנבנה באֶלֶכְסַנְדְּרִיָּה בקרבת הים לשם הקיסר אבגוסטוס.

ובכן מאיש רב חסד כזה, אשר מצרים עמדה תחת שלטונו 148 ארבעים ושלש שנים, הסיחו את דעתם ולא הקימו כל פסל מתכת ועץ וכד תמונה לשמו בבתי הכנסיות. והרי אם בכלל היה צורך לתת 149

למי שהוא אותות כבוד חדשים — יוצאים מן הרגיל, — הרי לך
 יאתה הגדולה. ראשית, מפני שהוא ראש וראשון לבית אבגוסטוס.
 שנית משום שהוא היה הראשון והגדול בין האנשים המיטיבים
 לבריות, ובמקום ממשלת רבים לקח הוא עצמו את רסן הממשלה
 בידו כתופש ההגה המנהל את האניה בלב ימים, ואין אחר עמו, שכן
 הפליא לדעת את חכמת השלטון. הן בצדק נאמר: „ברבות הרשיות אין
 טוב“. כי כל מיני פורענות יבואו עקב רבוי הדעות. שלישית, יען
 כי כל ארצות הישוב חלקו לו כבוד כמו לאלי אולימפוס. על כך
 יעידו המקדשים, חצרות הקודש, העזרות ויציעי העמודים שנבנו
 לשם הקיסר. הם עולים בגדלם וביפים על כל יתר הבנינים הנהדרים
 הנבנים בערים השונות, החדשות והעתיקות, וביחוד אלה שבעירנו
 אלכסנדריה. כי אין עזרה כזו שנקראת בשם סבסטיאון, הוא מקדש
 לשם הקיסר „משיב נדחים“. המקדש הזה מתנוסס בגדלו ובהדרו מול
 החוף, במקום המעגן הנוח ביותר, ובכל הארץ אין כמוהו מקדש מלא
 מתנות נדבה. מסביב נמצאים תמונות ופסילים, חפצי כסף וזהב. את
 העזרה רחבת הידים מכתירים יציעי עמודים, בתי עקד־ספרים,
 אולמים, חורשות, חצרות, מגרשים, ככרים והיא משופרה בכל מיני
 קשוטים היקרים בתכלית היוקר, ומקדש זה הוא משגב ועוז לעוברי
 ימים בצאתם ובבואם.

פרק עשרים ושלשה

צדקת אבגוסטוס עם היהודים. הבנתו המרובה בקדשי עם
 ישראל ודרכי חייו.

אך הם (האלכסנדרוניים) לא שאפו אז להכניס תמורות בעניני
 בתי הכנסיות ולא נגעו בחוק מחוקינו, אף כי המסכות האמורות היו
 עלולות לעוררם לכך; והאנשים בכל המקומות היו תמימי דעה עמם.
 היתכן שהזניחו אף אחד מן הכבודים אשר היו מצווים לתת לקיסר?
 לא ימצא איש בן־דעת שיאמר כזאת. ומדוע, איפוא, מנעו ממנו [את
 הכבוד הנזכר]? והנני להשיב על זה ולא אכחד תחת לשוני. הם

- הכירו את מתינותו של אבגוסטוס וידעו, כי הוא זהיר לשמור על חוקי אבות עם ועם כעל חוקי הרומיים, וכאשר היה מקבל אותות כבוד לא עשה זאת מתוך הערצת עצמו ולא חפץ בזה לעקור את חוקי מקצתם, אלא הסתגל לגדול שלטונו העצום אשר היה עלול להתרומם בעיני האנשים על ידי אותות כבוד כאלה. מעולם לא היה להוט אחרי כבוד מופרז ולא התימר בזה. וראיה ברורה לדבר, שהרי לא הביע מעולם את החפץ להקרא בשם אלהים, ולהפך הוא לא היה מרוצה, אם שמע את הכנוי הזה מפי אחרים, וגם היה מקרב את היהודים, אף כי ידע בברור, שהם מתעבים את כל הדברים האלה. ומדוע הרשה להם לתפוש חלק גדול מן העיר רומי מעבר לנער טיבר, והלא ידע לנכון, שהשכונה ההיא נמצאת בידי תושבים יהודים? הם היו ברובם רומיים משוחררים, כי הובלו לאיטליה כשבווי מלחמה ונשתחררו על ידי בעליהם, ובכל זאת לא נאלצו לבטל אפילו דבר אחד ממנהגי אבותיהם. אבגוסטוס ידע גם כן שיש ליהודים בתי כנסיות, ובהם הם מתאספים, וביחוד בשבת קודש. כי ביום הזה הם משננים בצבור את החכמה, מורשת אבותיהם; כמו כן ידע שהם אוספים כסף נדבות קודש ושולחים ירושלימה בידי צירים להקריב שם קרבנות. ואף על פי כן לא גרש אותם מרומי ולא שלל מהם את זכות האזרח הרומית רק משום שלא חדלו לדאוג למולדת היהודית. הוא לא חדש כלום בענין בתי הכנסיות, ולא אסר על היהודים להתאסף לשם באור המצוות, ולא התנגד למשלוח כסף הנדבות (לירושלם). אלא הראה חסידות מרובה לגבי תורתנו, עד שגם הוא וגם בני משפחתו קשטו את בית מקדשנו בנדבות יקרות. הוא צוה כמו כן להקריב מנכסיו בהמות תמימות עולות תמיד כסדרן מדי יום ביומו קרבן לאל עליון. העולות האלה נקרבות עד היום הזה ותקרבנה לדורות לאות רוממות הנפש היאותה לקיסר. יתר על כן, בכל חודש וחודש מחלקים מנות לבני המדינה, וכל העם מקבל מתת כסף ולפעמים תבואה. חסד זה לא מנע הקיסר מעולם מן היהודים. ואם החלוקה חלה ביום שבת קודש, שאסור ליהודים לשאת ולתת בו,

ובכלל להכין, וביחוד לרכוש דבר מה מצרכי אוכל, צוה אבגוסטוס לממונים על החלוקה לשמור ליהודים ליום המחרת את חלקם בגמילת חסד זו המשותפת לכל האנשים.

פרק עשרים וארבעה

גם טיבריוס הודה בקדושתם של חוקי היהודים ואחרי ספלת סיאנוס שונא היהודים הכטיח להם את השלום.

- 159 ולפיכך נזהרו כל האנשים בכל מקום, וגם אלה שהיו עוינים את היהודים מטבעם, משלוח יד ומנגוע באחד מחוקי היהודים. זה היה מצב הדברים גם בימי טיבריוס, ורק באיטליה קמו מהומות כאשר חבל עלינו סיאנוס תחבולות רעות. יען כי טיבריוס נוכח תיכף אחרי מות סיאנוס, שההאשמות אשר האשים את היהודים יושבי רומי דבת שוא היו, והוא בדה אותן מלבו, למען השמיד את עמנו. שהרי 160 סיאנוס ידע, כי היהודים — או הם בלבד, או למצער, הם יותר מאחרים — ילחמו במזמותיו ובתעלוליו, אם יבגוד בקיסר ומבגידתו תבוא סכנה לחיי הקיסר. ועל הנציבים שנתמנו בכל המדינות פקד טיבריוס להרגיע את בני עמנו בערים השונות, כי העונש לא יוטל על כולם כאחד, אלא על החייבים בלבד, והם היו מתי מספר. (גם 161 צוה) שלא לבטל אף אחד ממנהגיהם, ולהפך לדאוג לטובת האנשים, באשר הם רודפי שלום מטבעם וגם חוקיהם מורזים את האדם לחיי סדר ומשטר.

פרק עשרים וחמשה

אנשי אלכסנדריה הוליצו את קאיוס שולץ במחמאותיהם והגבירו בלבו את האמונה באלהותו.

- 162 לא כן קאיוס. גאות לבו גדלה כל כך, עד שלא בלבד קרא את עצמו בשם אלוה, אלא הוא עצמו גם האמין באלהותו. והוא לא היה יכול למצוא לא בין היוונים ולא בין הלועזים אנשים כאנשי אלכסנדריה מוכנים ומזמנים לתת סעד וסמך לתשוקתו המופרזה הפורצת גדר

- 163 הטבע האנושי, שכן כוח האלכסנדרוניים גדול בחנופה, במרמה ובערמה. הם משתמשים במחמאות ופוערים את פיהם לבלי חוק לסבך ולבלבל הכל. ושם אלהים כה מכובד בעיניהם, עד שמכנים בו את המגלנים (איביס) ואת הפתנים הנמצאים בארץ שממיתים בארסם ועוד הרבה פריצי חיות אחרים. ומאחר שאינם מקמצים בכנויים המיוחסים לאלהים, הם מוליכים, כמובן, שולל את הפתאים שאינם יודעים את דבר הפשע אשר המצרים פושעים באלהים. אמנם על קלונם יעידו האנשים המכירים את בערותם הגדולה, או, יותר נכון, את נאצתם אשר ינאצו את האלהים. וקאיוס לא ידע את הדבר הזה וחשב כי 164 האלכסנדרונים יחשבוהו באמת לאל, שהרי לא בסתר, אלא בפני קהל ועדה הרבו לקרוא לו עד כדי בחילה בכל השמות אשר בהם יכנו כרגיל את „אלהיהם“ האחרים הרבים. ולפיכך האמין, כי הם 165 הכניסו את המהפכות בבתי הכנסיות מתוך מחשבה טהורה ומתוך רגש הערצה שהעריצו אותו באמת ובתמים. מצד אחד פעלו עליו כתביזכרון אשר נשלחו לו מאלכסנדריה על ידי אנשים ידועים, חדשים לבקרים — והקריאה בכתבים האלה היתה נעימה לו מכל, עד שחשב את יתר ספרי הסופרים והמשוררים לתפלים לעומת העונג אשר הביאו לו הכתבים האמורים — ומצד שני היתה בזה גם יד משרתיו אשר יחד עמו היו מלגלגים ומתלוצצים תמיד (ביהודים).

פרק עשרים וששה

בראש המשטינים עמד העבר המצרי הליקון. תאור אפיו של הליקון וכשרונו המיוחד לרברי שטנת.

- 166 ומרבית האנשים האלה היו מצרים, שורש פורה ראש ולענה אשר חמת תניני הארץ וארס הפתנים נוססו בלבם. המנצח כביכול במקהלה הזאת, ראש כל חבר המצרים היה הליקון, עבד נבזה ונתעב אשר לצרתנו התגנב בערמתו לארמון הקיסר. הוא טעם קצת מן ההשכלה הכללית בחסד אדוניו הראשון אשר נתנו מתנה לטיבריוס 167 קיסר. אולם בעת ההיא לא היה לו כל יתרון על האחרים, כי טיבריוס

- היה שונא שעשועי נערים, וכמעט עוד משחר ילדותו היה נוטה לשוב
 168. הדעת ולכובד ראש. אך כאשר מת טיבריוס וקאיוס ירש את
 שלטונו, עמד הליקון לצד אדוניו החדש אשר היה משועבד לתענוגים
 ולכל מיני תאוות החושים. הוא אמר (בלבבו): „עכשו באה שעתך,
 הליקון, עורה נא! בחיר האנשים מאזין ומביט למעשיך. ערום אתה
 מטבעך, כוחך יפה מכוח אחרים בדברי לעג וצחוק, אהה מכיר
 שעשועים שונים, משחקי ילדים ופטפוטים מושכים-לב. אתה סגלת לך
 גם השכלה כללית וגם אומנות שפלה, ויש לך „מענה לשון“ נחמד
 169. לבדך את הבריות. אתה תדע בערמתך לערב גם ארס בהלצותיך,
 וביחד עם הצחוק תעורר גם מרירות החשד, הרי אדוניך כלו בידך,
 כי הוא נוטה מתכונת לבו לשמוע דברי שטנה מתוך התולים. שכן
 אזניו, כידוע לך, קשובות לקול האנשים הבוהים מלבם נאצות ודבות
 שקר גם יחד. אל תרבה לחפש יותר מדי אחרי חומר נאה, הרי
 170. לפניך האשמות נגד היהודים וחוקיהם; ההאשמות האלה ידועות
 לך מכבר, אותן שננת עוד מימי חתוליק, ולא מפי איש אחד בלבד,
 אלא מפי כל האנשים המצטיינים בלהג לשונם בין יושבי עיר
 אלכסנדריה. הראה נא את חכמתך!”

פרק עשרים ושבעה

הליקון משתמש בכל שעת הכושר לנטוע בלב קאיוס שנאה
 ליהודים.

171. הליקון התעורר והתעורר ברעיונות הבל וזרון אלה, ובהם
 סבב את קאיוס, וכאילו שת עליו משמר ולא מש ממנו יומם ולילה,
 אלא היה נצב לפניו בכל מקום, ובשעות בדידות ובטלה של קאיוס
 השתמש להאשים לפניו את בני עמנו. ובכדי שדברי השטנה יעשו
 רושם, התאמץ המנוול הזה להביא לקאיוס קורת רוח במהתלותיו. הוא
 לא יצא, וגם לא היה יכול לצאת, בגלוי כמאשים לפני השופט, אבל
 כאיש שחותר חתירות מתחתינו בסתר ומחבל עלינו תחבולות שונות
 היה יותר קשה ומסוכן לנו מן השונאים הגלויים שמודיעים את שנאתם

- 172 ברבים. שמועה מתהלכת, כי גם צירי אלכסנדריה ידעו זאת היטב ושחדוהו בסתר במתן שלמונים עצומים; ולא בכסף בלבד (שחדוהו), אלא גם במה שעוררו בלבו תקוות לקבלת כבודים. את הכבודים האלה
- 173 הבטיחו לתת לו בקרוב בבוא קאיוס לאלכסנדריה. והליקון הסכים לכל, כי חלם כבר על הזמן אשר בו יכובד מטעם העיר הגדולה המהוללה במעמד השליט, ובעונה אחת במעמד (באי כוח) כמעט כל ארצות הישוב. שהרי היה ידוע מראש שהאנשים הנכבדים ונשואי
- הפנים אשר בערים השונות יתעוררו מקצות ארצותיהם וינהרו מפני הכבוד לקבל את פני קאיוס. ובכן במשך זמן מה לא הכרנו את הצר
- 174 האורב לנו מפנים ונשמרנו רק מפני אויבי חוץ; אך כאשר נודע לנו הדבר, התחלנו להתבונן ולהסתכל, שמא יעלה בידנו לרצות ולפייס
- 175 את האיש אשר בכל עת ובכל שעה כונן את קשתו לשלוח בנו את חצי לשונו. והליקון היה חברו של קאיוס למשחק הכדור, להתגוששות, לרחיצה ולסעודה. הוא נצב על קאיוס בלכתו לישן, והיה ממונה על חדר משכבו כשומר הסף, והיה ראש משרתי הפנים בחצרו. תפקיד כזה לא ניתן לשום איש אחר, ובגלל זה היתה לו בלבד היכולת להשתמש בשעת הכושר וברגעי מנוחה הרחק מכל סאון ולמצוא (אצל הקיסר) אוזן קשבת לאותם הדברים אשר הליקון השתוקק להשמיעו. ותכנם היו דברי שטנה מתובלים מהתלות העלולות לתת
- 176 קורת רוח לאנשים ולהביא לנו נזק רב. כי מה שנחשב לעיקר, ההתול, היה להליקון טפל, ומה שנראה טפל, השטנה, היה לו הענין היחידי והיסודי. לאחר שהרים את קלעי ספינתו כאנשים המפליגים בים אשר
- 177 רוחות נוחות מנשבות להם אל מגמת פניהם, נסע במהירות במפרשים שטוחים לאשר תשאנו הרוח. הוא הרבה להמציא עלילות מעלילות שונות, והדבות הרעות נחרתו עמוק בלבו של קאיוס והשאירו רושם אשר לא ימחה לעולם.

פרק עשרים ושמונה

מלאכות יהודי אלכסנדריה לפני קאיוס. הראיון הראשון על־נבי הנחר טיבר. עמדת קאיוס היא בלתי ברורה ומעוררת ספקות וחשדים.

178

ואנחנו נמצאנו במבוכה ללא מוצא, ואף כי עשינו כל מה שביכלתנו להפיס את דעת הליקון, לא מצאנו פתח פתוח אליו, יען כי איש לא הרהיב עוז בנפשו לפנות אליו בדברים, או גם לגשת אליו בגלל זדון לבו ורוחו הקשה אשר הראה לכל הבריות. חוץ מזה לא ידענו לגנון, אם אין בלבו איזו טינה על זרע היהודים, ולכן הוא מגרה ומסית את אדוניו בעמנו. ולפיכך הזנחנו את הענין הזה ונגשנו למה שנחוץ ביותר. החלטנו להגיש לקאיוס כתב זכרון המכיל תאור כללי של פרשת הצרות אשר סבלנו וגם את דרישותינו הצודקות. והכתב הזה היה כעין קצור מתוך הבקשה הארוכה אשר שלחנו זה לא כבר על ידי המלך אגריפס, כי הוא סר במקרה לעינינו בדרכו לסוריה, שמה נסע אל ממלכתו אשר ניתנה לו (מאת קאיוס) * * *

179

180

181

182

ואנחנו הוספנו עוד להשלוח נפשנו בלא יודעים. כי תחילה בראשית נסיעתנו חשבנו שנעמוד לפני שופט ומידו נקבל את זכויותינו. ובאמת היה צר ואויב לנו אשר לא ידע חנינה. הוא הסביר לנו פנים בערמתו למראית עין, ודבר אלינו במלים רכות. כי בפעם הראשונה קבל קאיוס אותנו במישור המשתרע על גדות הנהר טיבר בצאתו מפרדסי אמו. הוא השיב לנו שלום ורמז לנו בידו הימנית לאות חבה ושלח אלינו את הומילוס הממונה על המשלחות וצוה לאמור לנו: „אני עצמי אשמע את דבריכם לכשאפנה“. וכל האנשים שעמדו מסביב שמחו יחד, כאילו כבר זכינו בדין, וגם אחדים מאתנו שמחו, כי נמהרו לשפוט למראה עיניהם. אולם בלבי אני, אשר זקנתי והשכלתי נתנו לי כנראה בינה יתרה במדה ידועה, התעורר חשד, בה בשעה שכל האנשים האחרים היו עליונים ושמחים. ואחרי שהתבוננתי בדבר ההרתי במחשבתי: מדוע הבטיח להאזין דוקא

לדברינו, בעוד שבאו אליו צירים רבים כמעט מכל קצות הארץ? מה חפצו בזה? הלא ידע נכונה, כי יהודים אנחנו ומרוצים אנחנו, אם רק לא יזלזלו בכבודנו יותר מכבודם של אחרים. כלום אין זה כעין שגעון לחשוב, כי מושל נכרי, צעיר לימים, בעל שלטון בלתי-מוגבל יבכר אותנו על פני האחרים? אכן דומה, כי הוא נוטה אל הצד השני של אנשי אלכסנדריה, ורק מפני שהוא נותן להם יתרון עלינו, הבטיח להוציא את המשפט במהרה. מי יתן ולא יסרב לשמוע את טענותינו וטענות שונאינו בלי משא פנים, ולא יזניח את תפקיד השופט לעמוד לימין אנשי ריבנו ולהלחם בבני עמנו.

פרק עשרים ותשעה

הצירים היהודים מאלכסנדריה מקבלים את השמועה המבהילה על דבר גזירת קאיוס להקים פסל בבית המקדש בירושלים. הצירים מרחפים בין יאוש ותקוה.

- רעיונות כאלה דכאו את רוחי והשביתו את מנוחתי יומם ולילה. סר וזעף הייתי, אמנם טמנתי את דאגתי בחבי, כי היה בחזקת סכנה להוציאה מן השפה ולחוץ. והנה באה עלינו צרה גדולה אחרת לפתע פתאום אשר ממנה היתה נשקפת סכנה לכל העם כלו, ולא רק לחלק אחד מעם היהודים, כי אנחנו יצאנו אחרי קאיוס ומרומי באנו אל דיקיארכיה (פטיאולי). וקאיוס הגיע אל מחוז הים ושם התגורר חליפות באחת מאחוזותיו המרובות הנהדרות והמפוארות בקרבת מפרץ הים. ובעוד שאנחנו דאגנו לדבר משפטנו וקוינו בכל רגע להקרא (לפני קאיוס), הופיע איש אחד מביט בעינים סומקות כדם ומפיקות מבוכה ונושם בכבדות. הוא קרא לנו הצדה, במרחק־מה מן האחרים — כי בקרבתנו היו אנשים אחדים — וענה ואמר: „השמעתם את החדשות?“ הוא חפץ לספר, אבל הפסיק באמצע וזרם דמעות פרץ מעיניו. ושוב התחיל [לספר] בפעם השניה והפסיק, וכן בפעם השלישית. ואנחנו התחלחנו למראה האיש ובקשנו ממנו, שיספר לנו את דבר המקרה אשר קרה, שהרי לשם כך בא לפי דברי עצמו. (ואנחנו הוספנו):

- „כלום באת רק כדי לשפוך את דמעותיך בפני עדים? ואם אירע
דבר שראוי לבכות עליו, אל תתאבל אתה לבדך, כבר מנוסים אנחנו
בצרות". והוא ענה בקושי מתוך דמעות וקוצר רוח כדברים האלה: 188
- „בית מקדשנו אבד! קאיזס צוה להקים פסל ענקי בקודש פנימה 189
ולכנותו (בכתובת) בשם זיאוס". אנחנו נדהמנו למשמע אזנינו ולבנו
נפעם מרוב בעתה ופחד ולא יכלנו למוש ממקומנו. מאין אונים נצבנו
נלאים ונדכאים וגידי בשרנו התרופפו בקרבנו, והנה באו עוד אנשים 190
אחרים, והבשורה המדאיבה ההיא גם בפייהם. אחרי כן נעצרנו כולנו
במקום אחד ונשאנו קינה כאבל יחיד וצבור ושפכנו שיח איש כיד
רוחו החזקה עליו, כי מטבעו של האיש האומלל להאריך בדברים ***
הבה נעמוד על נפשנו, פן יעשו בנו כלה בתועבותיהם הגוראות.
בעצם עונת הסערות הפלגנו בים ולא ידענו, כי עתידה להתחולל עלינו
ביבשה סערה הקשה עד לאין שעור מזו שבים. כי מקור סערת הים
הוא הטבע המבדיל בין תקופות השנה, והטבע — תועלת ומרפא
בכנפיו; ואילו לסערה שביבשה גרם אנוש אשר מזמותיו רחוקות
מכל אנושיות, וכנער עושה מעשה נערות תפש בידו שלטון בלי
מצרים על כל האנשים. אכן ממשל בלתי-מוגבל בידי נער, אשר 191
אין מעצור לרוחו, הוא חולי רע וקשה. האפשר לגשת לפני איש
המטמא את קודש הקדשים ולו רק לפצות פה בענין בתי הכנסיות?
הלא ברור הדבר, כי מי שחלל אפילו את בית המקדש הידוע לשם
ולתפארת, המזהיר כזהר החמה לעבְּרים, אשר אליו נשואות עיני בני
מזרח ומערב, לא ישים לב למקדשים שאינם מפוארים כל כך ולא
זכו לכבוד גדול כמוהו. ואם תנתן לנו הרשות לגשת לפניו, מה אפשר 192
לקוות, אם לא גזירת מות? אולם יבוא מה שיבוא, נכונים אנחנו
למות! כי המיתה שמתים הגבורים על קדושת התורה לחיים תחשב.
אבל אם מיתתנו לא תביא כל תועלת? האין זה מעשה שגוען לצאת
למות? ומה גם כי כצירים באנו, והרעה המוצאת את הצירים היא 193
יותר צרת שולחיהם מאשר צרתם הם. אך אלה מבני עמנו שמתכונת
נפשם שונאים הם את הרע תכלית שנאה יחשבו לנו לעון, כי מאהבת

- עצמנו שמנו לב לענין פרטי, בשעה שעניני כל העם כולו מרחפים בסכנה נוראה. הלא מן ההכרח לדחות דברים קטנים מפני גדולים, ועניני הפרט מפני עניני הכלל, כי אם אלה ימוטו, כל חיי הצבור סופם בטלים. חוץ מזה לא יתכן לפי הצדק והיושר, כי נלחם (על זכויותינו), כדי להוכיח שאזרחי אלכסנדריה אנחנו, בשעה שנשקפת סכנה כללית לקיומה של המדינה היהודית. שהרי היה מקום לחשש, כי אותו האיש השואף לחדשות וגדולות יצוה למחות את זכר עמנו מתחת השמים יחד עם חורבן בית מקדשנו. אולם כיון שפקעו שני הענינים גם יחד אשר בגללם נשלחנו כצירים, אפשר יאמר מי שהוא: אם כן למה זה לא השתדלו למצער למצוא מנוס ומפלט לעצמם? לזה אענה: או שהנך מחוסר כל רגש עדין המיוחד לבן חורין, או שלא גדלת ולא חונכת על ברכי כתבי הקודש. כי בני חורין לאמתו של דבר מלאי תקוה הם, וגם התורה מעוררת תקוות טובות בלבבות האנשים ההוגים בה תמיד, ואינם טועמים ממנה בקצה הלשון בלבד. יתכן כי זהו רק נסיון אשר על בני דורנו לעמוד בו, כדי שיוכיחו את צדקתם (ויראו), אם הסכימו לסבול יסורים בלא לכרוע תחת עולם, כי ישענו על כוח תבונתם אשר לא ימוט לעולם. אפסה איפוא כל תשועת אדם, ואין ואפס תהיה, אך בנפשותינו תשאר תקוה חזקה באל המושיע אשר מאז הרבה להציל את עמנו מצרות ומצוקות.

פרק שלשים

הסכה לגזירת קאיוס: היהודים הרסו ביבנה מזבח שנכנה לשם קאיוס. סופם של היועצים הרעים שהסיתו את קאיוס ביהודים.

- מתוך ההרחרים אלה נאנחנו בגלל התלאות אשר מצאו אותנו פתאום, ובו בזמן מצאנו תנחומים בתקוה, כי תחול תמורה רצויה בעתיד. אחרי שתיקה קצרה פנינו אל המבשרים ואמרנו: „מדוע תשבו ותחרישו? אתם זרקתם רק זיקי אש באזנינו, ובקרבת צורבת אש יוקדת; אכן עליכם לבאר גם את הסבות אשר הניעו את קאיוס (לעשות כזאת)“. והם ענו: „הסכה החשובה ונכבדה ביותר ידועה

- לכם, וכל האנשים מכירים אותה. הוא חפץ שיחשבוהו לאלוה, אבל הנהו משער, שרק היהודים יתנגדו לזה, כי אין דבר שיגרום להם צער גדול מחלול קדושת מקדשם. זולתי זאת שמע, שהמקדש הזה עולה בהדרו על כל המקדשים אשר בכל הארצות, וכי מזמנים קדומים יפארוהו תמיד בלי לחוס על כל הוצאות. כאיש אוהב ריב ומדון שואף קאיוס ליחד את המקדש הזה לשם עצמו. קאיוס התרגז עכשו עוד יותר מבתחילה לרגל המכתב אשר שלח אליו קאפיטון. קאפיטון הוא גובה מסים ביהודה ובלבו עצורה משטמה ליושביו הארץ. הוא בא לארץ יהודה כעני ואביון, ושם צבר הון רב ועצום ממה שעשק ושלח יד (בכסף המדינה). הוא ירא פן יאשימו אותו על פשעיו, וחבל תחבולה לדבר דברי שטנה על העשוקים ולשום בזה לאל את האשמותיהם. והנה מצא שעת כושר לבצע את מחשבתו לרגל המאורע הזה: עיר ישנה ביהודה ושמה יבנה, והיא אחת הערים מרובות האנשים ביותר. אוכלוסי העיר הם מעורבים, רובם יהודים, והשאר נכרים שחדרו לתוכה, לצרתה, מן המקומות הקרובים. הגרים הללו הסבו ליהודים, שהם במדה ידועה ילידי העיר, תלאות ודאגות, כי פעם בפעם הם מחללים את חוקי אבותיהם של היהודים. הללו שמעו מפי עוברי דרכים, כי קאיוס שוקד מאד על הדבר לעשות עצמו אלוה, וכי כל עם היהודים הם לו למורת רוח, וחשבו, שהגיעה שעת הכושר להתגרות ביהודים. הם הקימו בחפזן מזבח מחומר גס מאד; לקחו טיט וצירו ממנו צורת לבנים, וכל זה רק כדי להציף לשכניהם (היהודים). הם ידעו, שהיהודים לא ירשו להפר את מנהגיהם; וכך היה באמת. כאשר ראו היהודים, כי הארץ הקדושה חוללה חלול גמור, התמרמרו מאד והתאספו כולם והרסו (את המזבח).
- מיד פנו אל קאפיטון אשר ממנו יצא כל הדבר. הוא שש על הענין כעל מציאה גדולה שמצא אחרי חפושים מרובים, וערך מכתב אל קאיוס ותאר בו את המאורעות באריכות ותוספת נופך משלו. לאחר שקרא קאיוס את המכתב צוה להקים פסל ענקי מצופה זהב ונפלא בהדרו בבית המקדש אשר בעיר הראשה (בירושלם) במקום מזבח לבנים

- שנבנה ביבנה, על אפם ועל חמתם (של היהודים). את העצה הזאת נתנו לו אנשים טובים ונבונים מאד, הלא המה: הליקון העבד המיוחס, הלץ הערום, ואפלס המשחק בחזיונות תוגה. אפלס זה, לפי שמספרים, אך הגיע לפרקו והוא פרחח עדיין, היה מוכר כבר את נפשו לקדשים; וכאשר עברה עונת פריחתו התמכר למשחקי החזיון. והנה שחקני הבימה אשר עסק להם עם קהל הצופים ובתי החזיון מה טיבם? חובבי צניעות הם ומדת ההסתפקות, או להפך, אוהבי עזות ופריצות מאין כמוהם? אבל אפלס גם הוא נמנה ליועץ, למען יוכל קאיוס לשאול עצה (משניהם); מן הראשון בתורת הליצנות, ומן השני במלאכת השיר. וקאיוס הזניח את עניני המדינה ולא טיפל בהם, כאילו שלום ושלוח גמורה שררו בכל הארצות. ובכן העבד הליקון אשר עקיצתו היתה עקיצת עקרב הטיל ביהודים ארס מצרי, ואפלס — ארס אשקלוני, כי היה יליד המקום הזה. שהרי בלב אנשי אשקלון שנאת עולם נצורה לשכניהם היהודים היושבים בארץ הקדושה". אנחנו שמענו את הדברים האלה וכל מלה ומלה וכל שם ושם דקרו את לבנו כמדקרות חרב.
- אולם היועצים הנפלאים אשר נתנו לקאיוס את העצות הטובות קבלו את שכר תהפוכותיהם כעבור זמן קצר. אפלס נאסר בכבלי ברזל מסבות אחרות ועונה ביסורים קשים על המהפכת לשעורים כדרך המחלות החוזרות לעתים מזומנות. והליקון הומת על פי הקיסר קלודיוס גרמניקוס בגלל התועבות השונות אשר עשה בשגעונו. אמנם זה אירע כבר לאחר זמן.

פרק שלשים ואחד

פטרוניוס נציב סוריה מהסס לקים את פקודת קאיוס ומתאמץ לרחות את הענין. היהודים לפני פטרוניוס.

- ואשר למכתב אשר שלח (קאיוס) בענין הקמת הפסל, הוא לא היה כתוב סתם בלי כונה, אלא נכתב מתוך זהירות מרובה. הוא פקד על פטרוניוס נציב כל מדינת סוריה אשר אליו היה ערוך המכתב,

לקחת מחצית הצבא החונה על גדות הפרת לשמור על מלכי קדם
 והעמים לבל יעברו את הנהר, ולהסיע את הצבא הזה לארץ יהודה
 לשם הלויית הפסל. וכוונתו לא היתה שיחוגו את חנוכת הפסל ביתר
 פאר, אלא שימיתו תיכף ומיד את כל אשר יהין להפריע בדבר.
 208 הוי, אדון! מה המלים אשר הוצאת מפיד? ובכן ידעת מראש, כי
 היהודים לא יחשו, אלא יגיבו על תורתם וילחמו בחרף נפש בעד חוקי
 אבותיהם, ואף-על-פי-כן נכון אתה להתגר בם מלחמה? שהרי אתה
 אמרת לשלוח יד במקדשנו, לא משום שלא ראית את הנולד — כי
 אתה ידעת לנכון את העתיד כאת ההוה, ואת המעשים המתרגשים
 לבוא לעולם כאילו כבר באו — ואעפ"כ הוצאת פקודה להעביר את
 הצבא (לארץ יהודה), למען חנך את הפסל בזבחי קודש, בדמי אנשים
 ונשים אומללים!

209 כאשר קרא פטרוניוס את המכתב שנשלח אליו בא במבוכה.
 הוא לא יכול לסרב כי ירא מאד — הוא ידע את גודל כעסו של קאיוס
 לא רק על המסרבים למלא את פקודתו, אלא גם על המתמהמהים
 לעשותה — וגם להוציא את הדבר לפעולות לא היה קל ביותר:
 הוא ידע, כי לא מיתה אחת, אלא הרבה מיתות, אילו היה הדבר בגדר
 האפשרות, יקבלו עליהם היהודים מרצון ולא יתנו לעבור אפילו עברה
 אחת. כי אמנם כל האנשים שומרים על מנהגיהם, אבל עם היהודים
 210 יותר מכולם, שכן הם חושבים את החוקים לדברי אלהים, ובתורתם
 זו הם מתחנכים משחר ילדותם, והמצוות חרותות על לוח לבם. הם
 211 ישוו תמיד לנגד עיניהם את דמויותיהן וצורותיהן של המצוות, ויעריצו
 אותן במחשבותיהם. וכאחיהם האזרחים יקבלו בזרועות פתוחות גם
 בני הנכר הנותנים כבוד למצוות; ואת מבטלי המצוות, או הלועגים
 להן, ישטמו כשונאיהם בנפש. והם מרבים לתעב כל דבר אסור, עד
 שלא יעברו עברה קלה, אפילו אם יתנו להם בשכר זה את כל הנקרא
 בפי הבריות בשם אושר והצלחה. לכל לראש יקנאו כולם קנאה יתרה
 212 לבית מקדשם. ועדות נאמנה לדבר, כי בעוד שנותנים לכל איש ואיש
 מכל הארצות להכנס אל העזרה החיצונית (של בית המקדש), נגזר

- עונש מות, חוק ולא יעבור, על כל הנכרי אשר יבוא לתוך העזרה הפנימית. פטרוניוס הסתכל במסבות האלה והכיר, כמה קשה ומסוכן הוא הדבר אשר יזמו לעשות, ולכן היה מהסס להוציאו לפועל. הוא אסף את כל כוחות התבונה אשר בנפשו כלבית המועצות, ודרש מכל אחד מהם לחוות את דעתו, ולסוף מצא, שכולם תמימי דעה, כי אסור לבטל דבר מן הדברים שיש להם ערך של קדושה מקדמת דנא. ראשית, מפני (שזה לא יתכן לפי) המשפט והיושר הטבעי, ושנית מפני הסכנה הנשקפת גם מאת אלהים וגם מאת האנשים אשר זכויותיהם עומדות להתקפה. הוא הביא בחשבון גם את המספר העצום של בני עמנו, אשר לא יכיל אותם שטח מדינה אחת שנפלה בגורלו ככל יתר העמים, אלא (התאחז) כמעט בכל ארצות הישוב. הם נפוצו בכל חלקי היבשה ובכל האיים, עד שישוו כמעט לתושבי הארצות האלה במספרם. וכלום אין זה מסוכן לעורר שונאים רבים כאלה לאלפים ולרבבות? ואם יבואו חלילה אנשי בריתם מכל מקומותיהם לעזרתם, יתלקח קרב אשר אין לדכא אותו. זולת זה גם מספר יושבי ארץ יהודה רב מאד, והם מצטיינים גם בגבורת גופם וגם באומץ רוחם ובתכונת נפשם „הלועזית“ (הבר-ברית), כאשר יאמרו מקצת משטיניהם, ובאמת האצילה והנשגבה, והם נכונים למות על קדשי אבותיהם. גם גדודי (היהודים) שמעבר לנהר פרת הטילו עליו אימה. הוא ידע מן הנסיון, ולא רק מפי השמועה, כי היהודים התאחזו בארץ כבל וגם בהרבה מדינות פרסיות אחרות. מדי שנה בשנה הם שולחים שליחי מצוה ונותנים על ידיהם בשביל בית המקדש כסף וזהב למכביר אשר נצבר מנדבת לבם. שליחים אלה עוברים דרך נתיבות קשות, עקובות ועקלקלות והן בעיניהם כדרך סלולה, מפני שמובילות ליראת אלהים. בצדק היה איפוא מקום לחשוש, שמא יודע ליהודים דבר חלול (בית המקדש) והקמת הפסל, ויתעוררו כרגע ויתנפלו עליהם מעברים ויחנו עליהם מסביב, ובשורות צפופות יציקו מאד לרומיים בהמצאם בין המצרים. הרהורים כאלה הביאו את פטרוניוס לידי הסוס.

- 218 אולם רעיונות הפוכים מאלה משכו אותו אל הצד שכנגד. הוא אמר בלבו: „זאת היא פקודת השליט והוא צעיר לימים וחושב לטוב מה שישר בעיניו. הוא [דורש] לקיים את רצונו בלי איחור זמן, וגם אם עלול הדבר לגרום היוזק, ובלבו מקננת קנאת הכבוד ורגש גאווה שאין כמוהו, והוא מתנשא על בני אדם וחפץ להמנות בין האלים. ובכן סכנה נשקפת לחיי גם אם אסרב, וגם אם אמלא את הפקודה; אלא שאם אמלא את הפקודה, תהיה הסכנה סכנת מלחמה, וממילא הכל תלוי בספק, גם אפשר שהסכנה לא תבוא כלל; ואם אסרב, הרי תבוא הסכנה מצד קאיוס לבטח ולמעלה מכל ספק“. לדעה השניה 219 הסכימו רבים מן הרומיים אשר עמדו על ידו בשלטון סוריה, כי ידעו שגם בהם יכלה קאיוס את חמתו לראשונה ויענישם כאנשים מסייעים ידי עובר פקודתו. אמנם דבר עשית הפסל נתן את האפשרות לדחות 220 את הענין ולהתבונן בו כהוגן. כי מרומי לא נשלח כל פסל, הודות להשגחת אלהים אשר לדעתי הגנה ידו בסתר על הנעלבים. גם קאיוס לא נתן צו להעביר מסוריה (לירושלם) אחד הפסילים הנכבדים. ואלמלי נעשתה התועבה ההיא בחפזון, כי אז התלקחה מלחמה כרגע. 221 ופטרונים היה לו איפוא הפנאי להסתכל במעשיו, כדי שיוכל להפיק מהם תועלת — כי אם יתרחשו לפתע פתאום מאורעות חשובים עשויים הם להחליש את כוח התבונה — וצוה לעשות (את הפסל) 222 באחת הערים הקרובות. פטרונים הזמין איפוא אמנים מוכשרים מאד מארץ פיניקיה והספיק להם את החומר הדרוש; את החומר הזה עבדו אמני צידון. הוא קרא אליו גם את ראשי היהודים, את הכהנים והשרים, כדי להודיע להם את פקודת קאיוס, ויחד עם זה, למען תת להם עצה, כי יקבלו עליהם את מצות השליט, וישוו לנגד עיניהם את הרעות הנוראות אשר תמצאנה אותם (אם יסרב). יען כי הזריזים לקרב מבין החילים הנמצאים בסוריה מוכנים ומוזמנים, ועתידים 223 לכסות את פני כל הארץ חללי אדם. פטרונים חשב, כי אם יפעל מתחלה על לב האנשים האלה, יעלה בידו לפתות בעזרתם את כל העם, לבל יתנגד (למצות הקיסר). אמנם הוא חשב וטעה, כמובן.

כי לקול דבריו הראשונים עמדו האנשים, לפי שאומרים, כהלומי רעם, ולא קמה בהם רוח מפני הבשורה הרעה והבלתי־רגילה ההיא. אחרי־כן פרץ מעיניהם זרם דמעות כביר כמעייני מים, הם מרטו את שער זקנם וראשם וענו ואמרו: „כמה יגיעות יגענו עד שזכינו לשיבה טובה, אנחנו המאושרים עד בלי די, למען נראה מה שלא ראה מעולם אחד מאבותינו! אוי ואבוי לעינינו! מוטב שינקרו אותן, ויחד עמהן (תאבד) נפשנו העלובה וחיינו המלאים צער ויגון, בטרם תראינה את הצרה ההיא, הוי ראו־ה־זֶעֶה, הלא גם השמועה וגם המחשבה בלבד (על הדברים האלה) לפשע תחשב!

פרק שלשים ושנים

השמועה על גזירת קאיוס נפוצה בארץ. העם יצא בסך להתחנן אל פטרוניוס כי ירחיק את יום הפורענות, כדי שיוכלו לשלוח צירים אל הקיסר בענין הפסל.

- 225 ככה קוננו במר שיחם. ואנשי עיר הקודש וכל המדינה שמעו את דבר המזמה והתאספו כלם כאילו לקול סיסמה אחת — הצרה המשותפת היא אשר שמשה סיסמה — ועזבו את עריהם, כפריהם ובתיהם, ויצאו בסך, ונהרו בהמון למדינת פיניקיה אשר שם נמצא במקרה פטרוניוס. ואחדים מאנשי פטרוניוס ראו המון רב הולך וקרב, וחשבו, כי פרצה מלחמה והודיעו מהר על הדבר בקול רם, כדי שיתיצבו אנשים על המשמר. עוד הם מבשרים את הבשורה (לפטרוניוס) אשר נמצא בלי כל שמירה, והנה המון היהודים בא חישי קל כענן, וכסה את פני ארץ פיניקיה והבהיל את האנשים אשר לא ידעו (עד הנה) את המספר הרב של עמנו. והנה לראשונה נשמע קול צעקה ויללה וספוק כפים נורא מאד, עד שאנשי השומעים לא יכלו כלכל אותן. והקול הזה לא חדל בתדול האנשים (לצעוק), אלא הדו נשמע גם לאחר שכבר נשתתקו. אחרי כן נגשו לפניו בדברי פיוס ובקשה לפי צורך השעה, כי הצרות עצמן תלמדנה את האדם בינה לפי מסבות הזמן. והיהודים התחלקו לשש מערכות: זקנים,
- 226
- 227

- 228 נערים וילדים מצד אחד, וזקנות, עלמות ונערות מצד שני. כאשר הופיע פטרוניוס במקום רואים נפלו כל המערכות ארצה כאילו לפי הפקודה והשמיעו קול תחנוניהם מתוך יללה ובכי תמרורים. הוא צוה עליהם לקום ולהתקרב אליו, והם עמדו בקושי, התפלשו בעפר ושפכו דמעות כמים. אחרי כן הפשילו ידיהם לאחוריהם, כדרך (החייבים)
- 229 הכפותים ידיהם על גבם, וקרבו אליו. אחרי כן נצבו לפניו הזקנים ואמרו כדברים האלה: „עיניך הרואות, כי אין נשק בידינו. אולם כאשר באנו הנה האשימונו אחדים, כי לערוך קרב באנו. והנה חלקי הגוף אשר נתן הטבע לכל איש ואיש לשם הגנה על עצמו, הן הידים, שמנו על גבינו, למקום אשר משם לא תעשינה תושיה ובוזה מסרנו
- 230 גיוותינו בידי מי שיחפוץ לכוון בנו את חציו ולהמיתנו. הבאנו לפניך את נשינו, טפנו ובני משפחתנו ובבתינו לא נשאר איש, והנה אנחנו מתחננים אל קאיוס אשר אתה באת בשמו, כי תציל את כל או תכריתנו עד תום. אנשי שלום אנחנו, פטרוניוס, מטבענו והוא משאת נפשנו, אוהבים אנחנו את המלאכה, כי היא נותנת לנו מזון לילדינו, והיא נטעה בלבנו את התכונה הזאת (לאהוב את השלום) מני אז.
- 231 כאשר לקח אז קאיוס בידו את שבט המלוכה היינו אנחנו הראשונים בין כל יושבי סוריה להביע את שמחתנו. בעירנו שהה אז ויטליוס, זה שקדם לך בנציבות, והוא קבל מכתבים בענין זה. ומעירנו נפוצה הבשורה הטובה לערים אחרות. האם לזאת הקרבנו בבית מקדשנו את
- 232 הקרבנות הראשונים לרגל מלוך קאיוס, כדי שחוקי עבודת אלהינו, מורשת אבותינו, יבוטלו בראשונה, או שהם בלבד יבוטלו בכלל? עזבנו את עירנו וזנחנו את בתינו ונכסינו, ובחפץ לב נוציא (לאוצר המלוכה) את כלינו, כספנו, חפצינו ואת כל הכבודה אשר לנו, ונהיה בעינינו כמקבלי מתנות ולא כנותנים, ותמורת כל אלה אחת היא משאלתנו: לא להכניס תמורות בבית מקדשנו, כי אם לשמור על
- 233 הסדר המקובל מאבותינו ומאבות אבותינו. ואם בקשתנו תושב ריקם, נמסור עצמנו למות, ולא נראה בחיינו את הרעה המרה מן המות. נודע לנו, שנתכנסו חיילות רגלים ורוכבים אשר יצאו נגדנו, אם

- נתקומם ולא נתן להקים את הפסל; אבל אין עבד חסר־תבונה שיתקומם בבעליו. אנחנו מוכנים למסור את עצמנו לטבח ברוח נדיבה; יהרגונו, ישחטונו, יקצצו אותנו לגזרים בלי קרב ובלי שפך דם (עצום). הכל יעשו בנו כמעשי המנצחים (במנוצחים). מה צורך יש בצבא? אנחנו בעצמנו נתחיל בהקרבת הקרבנות ככהנים טובים, את נשינו נקריב במקדש כרוצחי נשים, את אחינו ואחיותינו — כרוצחי אחים, את נערינו ונערותינו — כהורגי ילדים; בטויים טרגיים נאותים לאנשים הנמצאים במצב טרגי. ואחר נעמוד בתוך וגרחץ בשרנו בדמי קרובינו אלה, שכן ברחיצה כזו מטהרים את האנשים העומדים לרדת שאולה, ולסוף נהרוג את עצמנו ונערב את דמינו בדמיהם. ואחרי מותנו תצא הגזירה לפועל. וגם אלהים לא יגנה אותנו, כי לשני דברים נתכון במעשינו: לתת אותות הערצה לשליט־יחיד ולכבד את חוקינו הקדושים. והדבר הזה יתקיים, אם נבזו לחיים שאינם חיים ונסתלק מהם. שמוע שמענו ספור עתיק־יומין אחד שנמסר בקבלה על ידי המספרים היוניים. אלה מעידים פה אחד, כי יש לראש גורגו כוח כזה, שהאנשים אשר יביטו בו יהפכו בן רגע לאבנים ולסלעים. זאת היא כנראה בדיה, אך המאורעות הגדולים הרעים והקשים מביאים ל(ידי הכרת) האמת — זעם וקצף האדון גורם למות או לדבר דומה למות. — הלא תאמין, פטרוניוס, כי אם יראו אחדים ממנו את הפסל שישלח חלילה לבית המקדש, יהפכו לסלע? איבריהם ישתתקו וגם עיניהם תקפאנה, עד שלא תוכלנה לנוע ותחול מהפכה גמורה בתנועות הטבעיות של הגוף בכל אחד ואחד מחלקיו המלוכדים איש במשנהו. לאחרונה נביע, פטרוניוס, את דרישתנו הצודקת. לא נאמר, כי אין מן הצורך למלא את הפקודה, אלא נתחנן ונבקש לתת לנו ארכה, כדי שנוכל לבחור בצירים אשר יציעו את בקשתנו לפני השליט. אולי נפתה אותו בעזרת השליחים אשר יבארו לו את ענין הערצת אלהים וקיום המצוות שאינן בטלות לעולם, גם (נסביר לו ש) לא יתכן לזלזל בנו יותר מאשר בכל העמים מאפסי הארץ שאוחרים במנהגי אבותיהם ואין מפריע; נוסף על זה, הלא

- קיימו ואשרו את מנהגינו גם סבו (של קאיוס) ואבי סבו בכל תוקף המשפט. לשמע הטענות האלה אפשר שירך קצת לבב קאיוס, כי מחשבות גדולי הארץ אינן עומדות בעינין זמן רב, ואלו שהכעס הולידן, תחלופנה חיש מהר. דבה רעה הוציאו עלינו, תן לנו את היכולת להמתיק את דברי השטנה. מה קשה הדבר, אם ירשיעונו בלי משפט! ואם לא נפתה את קאיוס, אין מעצור לפניך לעשות אחרי כן מה שבדעתך לעשות עכשו. אך בטרם נשלח את הצירים אל תשלול תקיה טובה מרעבבות האנשים האלה אשר ישקדו על הענין לא על מנת לקבל פרס, אלא מתוך הערצת אלהים. אף כי באמת נכשלנו בלשוננו: שהרי אין פרס טוב לאדם מיראת אלהים".

פרק שלשים ושלשה

פטרונים מחליט לדחות את הקמת הפסל. כאמלה משמש לו בקורו הקרוב של קאיוס בארצות המזרח. לטובת קאיוס דרושה מנוחה בארצות האלה.

- את הדברים האלה ערכו אליו מתוך אימה ועצבת, מגנת לב קשה וקוצר רוח. כל איברי גופם כוסו זיעה, וזרם דמעות מאין הפוגות (פרץ מעיניהם), עד שכל שומעיהם השתתפו בצערם. גם פטרונים אשר היה מטבעו ענו ונוח לבריות, התפעל למשמע אזניו בראותו כל זאת. הוא קם ממקומו ושאל את יועציו כדת מה לעשות. והנה ראה, כי האנשים אשר זה לא כבר התנגדו (לדעתו) בכל עוז, התחילו מהססים, ואשר היו מפקפקים תחלה, נטו ברובם למדת הרחמים. פטרונים שמח על כך, אף כי ידע את טבעו של השליט ואת עברתו הקשה מאד. אולם פטרונים עצמו סגל לו, כנראה, שמץ דבר מן הפילוסופיה של היהודים ומיראתם את האלהים. אפשר שהכיר זאת משכבר, שכן היה שוקד תמיד לרכוש לו חכמה והשכלה, או מן הזמן שנתמנה נציב על המדינות אשר בכל עריהן, באסיה (הקטנה) ובסוריה, נמצאים יהודים לרעבות; ואפשר גם-כן, שהדבר בא לו מתכונת נפשו, ושמתבעו היתה לו נטיה למעשים רצויים בלי

- שהיה לו מורה, מנהיג ומדריך לכן. כי דרכו של האלהים לתת
 עצות הגונות בלב אנשים הגונים, כדי לגלגל זכות על ידי זכאי.
 וכך אירע גם לפטרוניוס. והנה דבר עצתם: שלא להאיץ באמנים, 246
 אלא לדרוש מהם כי יעשו את הפסל בהשכל ודעת, וישתדלו לפי מדת
 יכולתם לקרבו למתכונתם של הפסילים המהוללים המשמשים מופת;
 והדבר יעשו זמן רב, כי מדרך הדברים הנעשים בחפזון שאינם
 משוכללים די צרכם, בעוד שהדברים הנוצרים מתוך שקידה וטוב
 טעם ודעת טעונים זמן כביר, ובדבר המלאכות אשר בקשו היהודים 247
 (יעצו) שלא למלא משאלתם, כי סכנה כרוכה בזה. ואם ימצאו
 (יחידים) אשר ירצו להגיש את ענינם לפני האיש אשר בידו הממשל
 והשלטון על כלם, אין להתנגד לזה; אולם אשר לעם בכללותו אין
 להסכים ואין לסרב, כי שניהם בחזקת סכנה. גם יש לשלוח מכתב 248
 לקאיוס אשר לא יכיל כל האשמה נגד היהודים, לא יהיה בו זכר
 לתחנוניהם ולבקשותיהם, כפי שקרה באמת, אלא יצדיקו בו את
 עצמם, על שהם מתמהמהים להקים את הפסל (בשני אופנים): ראשית
 טעון הפסל זמן מסוים לעשותו, שנית, יש עכשו שעת כושר נפלאה
 לדחות את כל הענין ולתת טעם המתקבל על הלב, וגם קאיוס עצמו 249
 יסכים לזה מרצון או מאונס. כי הימים ימי בכורי התבואה ויתר
 הצמחים, ויש מקום לפחד, פן ימאסו האנשים בחייהם בגלל בטול
 חוקי אבותיהם, וישחיתו את אדמתם, או ישלחו באש את הקמה אשר
 בהר ובמישור, ויהיה צורך בשמירה מעולה למען אסוף את כל
 תנובת השדה ופרי העץ. והנה החליט קאיוס, לפי השמועה, להפליג 250
 לאלכסנדריה של מצרים, ולא יתכן, כי שליט כמוהו יעשה דרכו
 בלב הים מפני הסכנות הכרוכות בדבר, בשום לב אל המספר העצום
 של בני סיעתו ואל בריאות גופו. אמנם כל זה יקל לו, אם יסע סחור 251
 סחור דרך אסיה וסוריה. כי אז תהיה לו היכולת להפליג בספינה
 ולעלות ביבשה מדי יום ביומו, וביחוד אם ירבה לקחת לו אניות
 ארוכות (מהירות) ולא ספינות־מטען, כי בראשונות נוח לשוט לאורך
 החוף, בעוד שספינות־משא יפות הן לחצות בלב הים. מן הצורך 252

איפוא להכין מספוא לבהמה ומוזן (לאנשים) למכביר בכל ערי סוריה, וביחוד באלו השוכנות על גדות הים. כי המון רב יבוא בים וביבשה ללוות את קאיוס. לא רק מרומי עצמה ואיטליה, אלא גם מכל מדינות ממלכתו המשתרעות עד לסוריה; הרבה שרים וצבא, רגלים ופרשים וספנים, גם מספר העבדים לא יקטן ממספר הצבא. וצריך לספק את צרכיהם לא בצמצום כפי מדת הנחיצות בלבד, אלא בשפע רב כיאות לקאיוס. כאשר יקבל קאיוס את המכתב הזה, לא תהיה בלבו טינה עלינו, ואפשר גם יכיר לנו תודה, כי היינו זהירים, ודחינו את הענין, לא כדי לעשות חסד עם היהודים, אלא למען אסוף את יבול השדה.

פרק שלשים וארבעה

הקיסר נרגז בקראו את מכתב פטרוניוס, אך מסתיר את כעסו ודורש שנית מאת הנציב להוציא לפועל את פקודתו.

אנשי סודו של פטרוניוס הסכימו לדעתו, והוא צוה לכתוב את המכתבים ובחר באנשים זריזים היודעים את קצורי הדרכים להריצם לקאיוס. הם באו [לרומי] ומסרו את המכתבים, וקאיוס התקצף כבר בשעת קריאה ונתמלא חימה אשר אותותיה נראו ב(קריאת) כל פרט ופרט. ככלותו לקרוא ספק את כפיו ואמר: „ישר כוחך, פטרוניוס! אתה לא למדת איפוא לשמוע בקול הקיסר? בשלטונך הרב והממושך גבה לבך? עד עכשו לא הכרת כנראה את קאיוס אפילו מפי השמועה, אך עוד מעט ותדענו מן הנסיון. כי תדאג לחוקי היהודים, עם שנואי נפש, ותזלזל בפקודת הקיסר אדוניך. ושמא יראת מפני המונם? הלא היו תחת ידיך חיילות אשר הפילו חתיתם על עמי המזרח ועל מפקדיהם הפרתים! אך נכמרו רחמין עליהם? ובכן בפרת את מדת הרחמים על (רצון) קאיוס! אתה המצאת את התחבולה בדבר הקציר, עוד מעט ותחול על ראשך יד הקוצר אשר אין תחבולה נגדו. הן אוסף התבואה והכנות לבקורנו משמשים לך אמתלה; ולו היתה בצורת גמורה בארץ יהודה, כלום לא היו בקרבתה מדינות גדולות

ופוריות אשר ביכלתן לספק את כל הצרכים ולמלא את לקוייה של
 של מדינה אחת? אך למה זה אקדים דבור למעשה? ולמה אתן 258
 לאחרים להכיר הגות לבי? האיש העומד לקבל את גמול מעשיו,
 259 יכירנו בראשונה מן העונש שיבוא עליו. אחדל נא לדבר, אך לא
 אחדל לחשוב מזמות". אחרי הפסקה קלה קרא באזניו אחד הפקידים
 הממונים על המכתבים את התשובה לפטרוניוס. הוא הללו כביכול על
 זהירותו ועל ראותו את הנולד בבהירות נפלאה. כי קאיוס נשמר מאד
 מפני הנציבים, וביחוד מפני נציבי מדינות גדולות המפקדים על
 חיילות עצומים, מעין אלה שבסוריה על גבי נהר פרת, שהרי ידע,
 כי יש בידם מן המוכן החיילות הדרושים לחולל מהפכות.
 260 ולפיכך הסתיר לפי שעה את רגזו, אף כי בלבו קצף מאד, והשתמש
 במלים ובבטויים (רכים). ולאחרונה הוסיף במכתבו את הפקודה
 לשקוד על הקמת הפסל ולהחיש את הדבר ככל האפשר, שכן עבר
 זמן הקציר — הסבה הבדויה או האמתית (לדחות את הקמת הפסל) —
 והיה כבר סיפק בידם לאסוף את התבואה מן השדה.

פרק שלשים וחמשה

המלך אנריפס מבקר את קאיוס והוא מראה לו פנים ועומות
 בגלל טרוב היהודים. התעלפות אנריפס ומחלתו.

כעבור זמן קצר בא המלך אנריפס אל קאיוס לשחר את פניו כדרכו. 261
 והוא לא ידע מאומה לא על מכתבו של פטרוניוס ולא על מכתבו
 הראשון והאחרון של קאיוס. אמנם על פי תנועותיו המזירות של
 קאיוס ומבט עיניו המפיקות מבוכה, הכיר, כי חימה עצורה בלבו.
 אנריפס בחן וחקר את נפשו עד היסוד בה, ופשפש בכל מעשיו,
 262 הקטנים והגדולים, שמא סרח בפועל כפיו או במוצא פיו. לאחר שלא
 מצא כל און בנפשו, הגיע לידי מסקנה נכונה, כי אנשים אחרים הם
 סבת התמרמרותו. אמנם בראותו כי רק עליו יביט קאיוס בזעם ומכל
 הנצבים עליו רק אליו לבדו יכוון את עיניו, התחלחל שוב. פעמים
 אחדות חפץ לפנות אל קאיוס בשאלה, אבל לא הוציא הגה מפיו,

כי הרהורים כאלה עלו בלבו: „שמא אעורר עלי חשד, כי הנני רודף
 אחרי דברים לא לי, ושאני קלדעת וחצוף ואמיט על ראשי את
 התוכחות שנועדו לאחרים“. קאיוס הכיר, כי אגריפס מלא יאוש
 263 וספקות, שכן היה לו הכשרון לחקור מצפוני לבב אנוש, עצותיו
 ורגשותיו על פי מראהו החיצוני, ואמר אליו: „מדוכא ספקות אתה,
 264 אגריפס, הנני להוציאך מהספקות האלה. זמן רב כזה התהלכת עמי,
 וטרם תדע, שלא בפי לבד אדבר, כי יותר מזה, או למצער לא פחות
 265 מזה, אביע בעיני, ואבטא כל דבר? הנה בני ארצך הטובים והישירים
 הם היחידים מכל בני אדם אשר ימאנו להכיר באלהותו של קאיוס.
 דומני, כי הם שואפים למות בשרירות לבם. אנכי פקדתי להקים את
 פסל זיאוס במקדשם, והם עזבו בסך את עירם וארצם למען בקש
 רחמים כביכול, ובאמת — כדי להתנגד בפועל ובמעשה לפקודתי“.
 266 הוא חפץ להוסיף עוד דברים, אולם מראה פניו (של אגריפס)
 נשתנה חליפות מתוך אימה, פעם אדמו כדם, פעם חורו ופעם
 267 השחירו. ופלצות עברתהו מכף רגלו עד קדקדו, ורעדה וזעזוע אחזו
 את כל חלקי גופו וכל איבריו, צומת גידיו התרופפה, ורוחו לא עמד
 בו, ולסוף היה נופל ארצה כמעט אין אונים, לולא אנשים אחדים
 שעמדו בקרבתו אשר סעדו אותו. הם הוציאוהו משם, כי כן צוה,
 ונשאוהו הביתה כשהוא נטול כל רגש ונפעם מרוב התלאות אשר
 268 דכאו את נפשו. וקאיוס התקצף עוד יותר והרבה לשנוא את בני
 עמנו. הוא אמר „אם אגריפס, רעי וידיד נפשי, אשר עליו להיות אסיר
 תודה לי בעד החסדים המרובים אשר עשיתי עמו, יתמכר כל־כך
 למנהגי (אבותיו), עד שלא יוכל אפילו לשמוע על הפרתם, שהרי
 התעלף וכמעט פרחת נשמתו; מה יש לקוות מן (היהודים) האחרים
 אשר לא יפעל עליהם כל כוח מושך (העלול להטותם) על הצד
 269 שכנגד?“ ואגריפס היה אחזו חבלי תרדמה אנושה במשך היום
 הראשון ורוב יום המחרת, ולא הכיר דבר, ורק לפנות ערב הרים
 קצת את ראשו, ובקושי פקח לרגע את עפעפיו הכבדות, והביט על
 האנשים מסביב במבט כהה ומעורפל, בלי להבחין לנכון מראהו של

- 270 איש ואיש. אחרי כן שוב תקפה אותו שינה וינפש, ומצב בריאותו הוטב מאשר בראשונה. כל זה ניכר על פי נשימתו ותכונות גופו.
- 271 לאחרונה הקיץ ושאל: „היכן אני כעת? שמא אצל קאיוס? האם גם האדון עצמו כאן?” אך האנשים ענוהו לאמור: „חזק ואמץ. בביתך הנך, וקאיוס איננו פה. ישנת ונחת למדי, הסב פניך אלינו, השען על אצילי ידיך, ושא את ראשך, ותכיר את הנצבים עליך. כלם משלנו, אוהביך משוחרריך ועבדיך אשר יכבדוך, וגם אתה תכבדם”.
- 273 והוא התחיל להתפכח וראה, כי כלם משתתפים בצערו. והרופאים צוו לאנשים הרבים העומדים עליו לסור ממנו, כי חפצו לחזק את גותו הרפה בתמרוקים ובמזון כיאות. אך הוא אמר: „האמנם זאת היא דאגתכם להכין לי מעדנים? האין די לעלוב כמוני כי ישובור רעבונו בצרכי אוכל גרועים הנקנים בתכלית הזול? וגם מאלה לא הייתי טועם, לולא התשועה שאני עומד להביא לבני עמי האומללים כאשר ינבא לי לבי”.
- 274 מתוך דמעות אכל לחם לחץ בלי לפת, גם לא טעם מן היין שהביאו לו, אלא שמה קצת מים ואמר: „קיבתי הדלה לקחה כבר חלקה אשר תבעה ממני, ועכשיו עלי למלא חובתי ולהגיש בקשה אל קאיוס בדבר המאורעות המתרגשים לבוא לעולם.

פרק שלשים וששה

תוכן מכתבו של אגריפס אל קאיוס: אם קאיוס יטה חסד ליהודי ארץ־ישראל, יכירו לו טובה כל היהודים בארצות פונוריי הם. — ירושלים היתה הראשונה להכריז על התקשרותו של קאיוס בארצות המזרח. — היחס הטוב של אבות קאיוס לבית המקדש שבירושלים.

- 276 אגריפס לקח לוח וכתב עליו את המכתב הזה: „אדון! הפחד ויראת הכבוד עצרוני מבוא לחלות את פניך. הראשון גרם, כי אסוב לאחר מפני אימתך הגדולה, והשניה תדהים אותי בגלל גדולתך הרוממה. ולכן תכיר את שאלתי מתוך הכתב הזה אשר הגשתי תחת לבוא בעצמי ולהפיל לפניך תחינה. שליט יחיד! הנה בלב כל האנשים
- 277

טבועה אהבת המולדת והערצת מנהגי אבות; אך אין כל צורך להורותך את הדבר הזה, שכן אתה בעצמך תאהב את מולדתך בלב ונפש, והנך מוקיר את חוקי אבותיך בכל לב. בעיני כל האנשים טובים חוקי ארצם, אף אם אינם טובים לפי האמת, כי על חוקיהם הם מוציאים משפט לא על פי כוח בינתם בלבד, אלא למעלה מזה על יסוד רגש אהבתם. יהודי מלידה הנני, כידוע לך, ומולדתי היא ירושלים אשר בה יתנוסס הבית הקדוש לאל עליון. אבותי ואבות אבותי היו מלכים, ומהם נקראו רבים בשם כהנים גדולים. הם היו מבכרים את הכהונה הגדולה על פני המלוכה בחשבם, כי כמעלת אלהים על האדם בגבורתו, כן יתרון הכהונה הגדולה על המלוכה, משום שהכהונה היא עבודת אלהים והמלוכה היא פיקוח על (מעשי) בני אדם. ומאחר שהעם הזה, המולדת הזאת והמקדש ההוא נפלו בחלקי, הנני לבקש רחמים על כל אלה: על העם — לבל יחשבו עליו דברים הרחוקים מן האמת, באשר מעולם היה לבו נאמן ותמים עם כל ביתכם (בית אבגוסטוס). יען כי במדה שמתן כבוד לבית אבגוסטוס הוא כשר וישר מבחינת חוקינו, אין עמנו נופל בזה כלל וכלל מכל עמי אסיה ואירופה, אשר לנדרים, לנדבת כלי קודש ולהמון הקרבנות שמקריבים בעצרת קודש, ואשר לזבחים שמביאים מדי יום ביומו. ולפיכך יותר מאשר היהודים מכריזים על אמונתם (לקיסרים) בפה ולשון, הם מרגישים אותה במסתרי נפשם, ובלא לפרסם את אהבתם לקיסרים, הם אוהבים אותם באמת ובתמים. גם על עיר הקודש עלי ליחד את הדבור כיאות. העיר הזאת היא מולדתי, כאמור, והיא המטרופולין לא של ארץ יהודה בלבד, אלא גם של מרבית מדינות אחרות. מפני שמקרבה תצאנה לפרקים מושבות אל הארצות הנמצאות בקרבתה, כגון: למצרים, לפיניקיה, לסוריה — גם לסוריה סתם וגם לזו שנקראת בשם: חילת (סוריה). חוץ מזה (יוצאים היהודים) לארצות תפוצותיהם הרחוקות, כגון: לפמפיליה, לקיליקיה ולמקומות אחרים ורבים באסיה עד לביתניה ואל הפנות הנדחות בלב פונטוס, וגם לאירופה: לתסליה, ביאוטיה, מוקדון.

- איטיליה, אטיקה, ארגוס, קורינתוס ולחלקי פלופוניסוס המרובים
 282 והמשובחים. ולא ארצות היבשה בלבד מלאות מושבות יהודים,
 אלא גם האיים המהוללים, כגון: אבפיאה, קפריסין וכפתור; אך את
 הארצות אשר מעבר לנהר פרת לא אזכיר. בכל המקומות האלה —
 להוציא חלק קטן — גרים יהודים, כמו בבבל ובכל (ערי) המדינות
 283 אשר סביבותיהן משתרעת אדמה פוריה. וכיון שכך, אם תטה חסד
 לארץ מולדתי, תיטיב בזה לא לעיר אחת בלבד, אולם גם לרבבות
 ערים אחרות הנמצאות בכל חלקי הישוב, באירופה, אסיה ולוב,
 284 במדינות היבשה ובאיים, בחופי ימים ובטבור הארץ. והנה יאה לגדל
 אשרך לגמול חסד לעיר אחת, ולהיטיב בעונה אחת לרבבות ערים
 אחרות, למען אשר יהולל שמך ויושרו לכבודך שירי תהלה ותודה
 285 בכל חלקי הישוב. אתה הואלת לתת זכות אזרחי רומי למדינות
 שלמות בגלל אחדים מידידיך שהם בני הארצות האלה, ואלה אשר
 אך זה היו עבדים זכו לשלטון על אחרים. אולם יותר מן האנשים
 הנהנים מחסדך זה, או לא פחות מהם, ישמחו אלה שעל ידם בא
 286 החסד ההוא. וגם אנכי מן האנשים היודעים, כי יש להם רבון
 ושליט, אך גם אדע, שמקומי בין ידידי, וכי אינני נופל ממרביתם
 במעלה, ולא מאחד מהם באהבת (השליט), אם לא אומר, כי הנני
 287 הראשון בנידון זה. ואף כי הנני מצטיין ברום יחש, וברוב החסדים
 אשר השפעת עלי, ויכלתי גם אני להרהיב עוז בנפשי ולבקש בעד
 מולדתי, כי יותן לה חופש, או דרור מן המסים, ואפשר גם זכות
 אזרחי רומי, לא נועזתי לבוא לפניך בבקשות כאלה. אך בקשה
 קלה אחת יש לי, והיא, שתאיר פנים למולדתי. למחונן לא יגרם
 הדבר היזק, ולמחוננה — אין טוב ממנו, שהרי אין כלי מחזיק
 288 ברכה לנתינים כחסד השליט. אדון! הן ירושלם היתה העיר הראשונה
 אשר שמה הגיעה הבשורה הרצויה בדבר עלותך למלוכה, ומן העיר
 הקדושה נפוצה השמועה לארצות היבשה מעברים, ובגלל הדבר
 הזה ראויה כבר ארצנו שתבכר אותה על פני ארצות אחרות.
 289 כי כשם שבחיי המשפחה יש משפט הבכורה לבכורים, משום שהם היו

- הראשונים לקרוא להוריהם בשם אב ואם, כך זכתה עירנו במה שברכה אותך בשם שליטי-יחיד לפני כל ערי המזרח, כי תעשה עמה חסדים מרובים, ואם לאו — למצער לא מועטים (מאשר לערים אחרות).
- 290 לאחר שהצעתי לפניך את נמוקי, ויחד עם זה את בקשותי בדבר ארץ מולדתי, הנני לבקש לאחרונה על בית מקדשנו, במקדש הזה, רבון קאיוס, לא הוקמה מימות עולם כל תבנית מעשה ידי אדם, יען כי מכון הוא לשבת אל אמת. שהרי מעשי הצירים והפסלים הם חקויי האלים הנראים, ואילו לצייר או לעצב את דמות האל הבלתי-נראה חשבו אבותינו לעוון. * * *
- 291 אגריפס אביך-זקנך בא (ירושלימה) ונתן כבוד לבית המקדש. כזאת עשה גם אבגוסטוס; הוא הוציא פקודות לתת ליהודים רשות לשלוח שמה נדבות מכל הארצות, גם צוה להקריב (מנכסיו) קרבנות כסדרם.
- 292 וגם אם הסבתא שלך. *** ולמן העת ההיא לא יוני ולא לועזי, לא פחה ולא מלך, ולא צר ואויב, לא מהומה ולא מלחמה, לא כבוש ולא חורבן או שום מאורע אחר לא גרמו לחלול המקדש על ידי הקמת פסל וצלם במקדש, או איזו (תבנית) שהיא מעשה ידי אדם.
- 293 ואם נמצאו שונאים אחדים אשר רחשו שנאה ליושבי ארצנו, יראת הכבוד או פחד עצרום מהפר חוק מן החוקים אשר נקבעו בראשיתם לכבוד יוצר הכל ואבי כל הברואים. הם ידעו, כי עקב מעשים אלה וכיוצא בהם עלולות לבוא עליהם צרות גדולות ונוראות כפורענות מאת אלהים. ובעבור זה נמנעו מזרוע זרע און, כי יראו, פן יאלצו לקצור את פרי מעשיהם וישמדו כליל מעל פני האדמה.

פרק שלשים ושבעה

המשך מכתבו של אגריפס: יחס הרצון של מרקוס אגריפס והקיסר טיבריוס אל קדשי עם ישראל.

- 294 „אך למה זה אביא עדים זרים, בעוד שיש ביכלתי להעיד על כך עדים רבים הקרובים לך מאד? עוד אביך זקנך מצד האם בא לארץ יהודה בימי מלכות סבי הורדוס, והואיל לעלות מן הים

- 295 אל עירנו הראשה היושבת בלב היבשה. הוא התפעל למראה המקדש, תפארת הכהנים וקדושת אנשי המקום, ובלבו נקבעה ההכרה, כי עיניו חזו דברים נשגבים ומרוממים על כל ברכה ותהלה, ועם רעיו
- 296 בני סיעתו היה מספר רק בשבחו של המקדש וכל אשר בו. וכל הימים אשר שהה בעירנו, בגלל חבתו להורדוס, בקר בבית המקדש והתענג למראה הבנין, הקרבת הקרבנות וסדר עבודת אלהים התלויה בהם ולמראה הוד רוממותו של הכהן הגדול בלבשו בגדי שרד לנצח
- 297 על עבודת הקודש. אחרי כן קישט את המקדש בתשורות המותרות לפי החוק, וליושבי הארץ נתן הנחות מבלי לגרום חיזק למדינה, ברך את הורדוס בברכות מרובות, וגם הורדוס ברך את אגריפס בעתרת ברכות. אחרי כן יצאו ללוותו אל חוף הים ולא בני עיר אחת בלבד, אלא כל יושבי הארץ יצאו עמו, ופזרו פרחים לפניו והללוהו על חסידותו. וזקנך השני טיבריוס כלום דעה אחרת היתה עמו? הלא במשך עשרים ושלוש שנות ממשלתו שמר על סדר העבודה בבית מקדשנו כפי שהיא מסורה בידינו מימות עולם, ולא בטל ולא שינה בה דבר.

פרק שלשים ושמונה

המשך מכתבו של אגריפס: הסכסוך שבין היהודים ובין המשגית הרומי ביהודה, פילטוס, והכרעת טיבריוס לטובת היהודים.

- 299 „עוד לי גם להוסיף עובדה אחת המראה על גודל רוחו (של טיבריוס) אף כי אנכי סבלתי ממנו בחייו צרות רבות. אך האמת חביבה עלי, וגם בעיניך היא נכבדה. פילטוס נתמנה מבין נציבי המדינות להיות משגיח ביהודה. הוא הקים שלטים מזהבים בארמונו של המלך הורדוס אשר בעיר הקודש, לא כל כך כדי לכבד את טיבריוס, אלא כדי להעליב את העם. על השלטים האלה לא היתה כל תמונה וכל דבר אסור אחר זולת כתובת מתאימה המכילה שני שמות, שם המנדב ושם האיש אשר נדבו לשמו. שמע הדבר נפוץ והגיע לאוזני ההמון, והוא פנה לארבעת בני המלך אשר דמו למלכים

גם במעלתם וגם באשרם, וליתר צאצאי המלך ולשרי העם, ובקשו
 לתקון את המעוות שנעשה בדבר השלטים, לבל יושבתו מנהגי
 אבותיהם הנשמרים מדור דור, ולא חוללו לא על ידי המלכים ולא
 על ידי הקיסרים. אמנם פילטוס אשר היה מטבעו עקשן, יהיר 301
 וקשה לרצות, סרב וענה להם תשובה גסה. והם צעקו: „אל נא
 תחולל מהומות, אל תערוך מלחמה, אל תשבית את השלום! חלול
 חוקים עתיקים לא יהיה לכבוד לקיסר. אל נא יהיה לך (כבוד) הקיסר
 תואנה להעליב את העם, שהרי אין רצונו של הקיסר לבטל אף אחד
 ממנהגינו. שמא תטען, שכן הדבר באמת — עליך להראות פקודה,
 מכתב וכדומה, ואז נחדל מהטריד אותך ונשלח צירים לחלות את
 פני אדוננו“. המלים האחרונות הרגיוו מאד את פילטוס, כי ירא, פן 302
 ישלחו היהודים צירים באמת והם יגלו גם את יתר מעשיו שעשה
 כ„משגיח“ המדינה: קבלת שלמונים, עושק, עינויי אנשים, עלבונות,
 שפיכת דמים תכופה בלי משפט, עריצות קשה ואיומה. והאיש ההוא 303
 אשר היה בעל חימה מתכונת נפשו התרגז מאד. הוא היה שרוי
 במבוכה, כי לא נועז להרחיק את (שלטי) הנדבה לאחר שהוקמו.
 גם לא חפץ לעשות דבר אשר הנתינים עתידים להפיק ממנו רצון.
 חוץ מזה ידע נאמנה, כי טיבריוס הנהו תקיף בדעתו בענינים כאלה.
 ראשי העם הבחינו בדבר וראו, כי הוא מתחרט על מעשיו, אלא
 שאינו חפץ להודות על זה, ופנו אל טיבריוס במכתב מלא בקשות
 נמרצות. טיבריוס הכיר מתוך המכתב את דברי פילטוס ואיומיו, 304
 וחמתו בערה בו, אף כי לא היה נוח לכעוס. אמנם אך למותר להרבות 305
 דברים על זה, כי המעשים מעידים על עצמם. ומיד בלי לחכות ליום
 המחזרת, שלח טיבריוס כתב פקודה ובו הרבה להוכיח את פילטוס
 וליסרו על מזמתו אשר לא שעררה ראשונים, וצוה להרחיק תיכף
 את השלטים ולהעבירם מן הבירה לקיסריה שעל שפת הים המכוונה
 סיבסטי (אבגוסטה) על שם אבי זקנך, ולהקימם שם במקדש
 אבגוסטוס. וכן עשו. וככה הושם לב לשני דברים: לכבודו של השליט
 וגם למנהגים העתיקים של עירנו.